

Stress en de ontwikkeling van executieve functies bij mensen met een verstandelijke beperking en gedragsproblemen

Als mensen regelmatig of veel stress ervaren zijn ze niet goed in staat om de eigen emotie te reguleren, zich te concentreren, de gedachten te ordenen, impulsen te controleren, en een adequate reactie te geven. Deze controlevaardigheden worden vaak samengevat met de term executief functioneren. Hersenonderzoek heeft laten zien dat zowel chronische als acute stress kan leiden tot langdurige problemen in deze executieve functies. Deze problemen zijn weer gerelateerd aan gedragsproblemen en zelfs kan stress leiden tot een verzwakking van het immuunsysteem.

Gedragsproblemen bij mensen met een verstandelijke beperking worden op deze studiedag benaderd vanuit de neuropsychologie. Deze benadering, die uitgaat van de kennis over de relatie tussen hersenen en gedrag, beschouwt het ervaren van stress en problemen in de ontwikkeling van executieve functies als een belangrijke veroorzaker van gedragsproblemen bij kinderen, jongeren en volwassenen. Dit lijkt ook te gelden voor mensen met een verstandelijke beperking. Uitgelegd wordt hoe de inzet van fysiologische metingen (bv. cortisol, hartslag, huidweerstand) kunnen bijdragen aan het eerder signaleren van stress. Het trainen van executieve functies kan bijdragen aan het verminderen van probleemgedrag. Met voorbeelden wordt gedemonstreerd hoe executieve functies gemeten en getraind kunnen worden.

Onderzoeksresultaten

Tijdens deze studiedag bespreekt Lex Wijnroks de resultaten van een aantal onderzoeksprojecten. Een project gaat over een experimenteel onderzoek naar het effect van geïnduceerde stress op de executieve functies bij mensen met een verstandelijke beperking. Twee andere projecten waaraan Lex Wijnroks leiding geeft, gaan over het trainen van executieve functies bij peuters en kleuters met ernstige externaliserende gedragsproblemen (PeuterPlus! en KleuterExtra).

Inhoud studiedag stress en de ontwikkeling van executieve functies

Op deze studiedag gaat Lex Wijnroks in op het meten van stress en de relatie tussen stress en executieve functies. En op de betekenis, die executieve functies zouden kunnen hebben voor de diagnostiek en behandeling van mensen met een verstandelijke beperking en gedragsproblemen. Tijdens deze studiedag demonstreert hij instrumenten om executieve functies te meten. Ook laat hij zien hoe executieve functies getraind kunnen worden en wat de effecten zijn op het verminderen van probleemgedrag. Omdat de instructies eenvoudig zijn, zijn deze trainingen in principe ook geschikt voor en toepasbaar bij mensen met een verstandelijke beperking. Tijdens de scholing zal met de groep besproken worden hoe deze instrumenten en de training toegepast kunnen worden bij mensen met een verstandelijke beperking en aan welke voorwaarden zo'n training zou moeten voldoen.

Aan het eind van de dag:

1. Weet de deelnemer wat stress is, hoe stress werkt, hoe die gemeten kan worden en wat het effect is van stress op het cognitief functioneren en gedrag.
2. Weet de deelnemer wat executieve functies zijn, hoe ze gemeten en getraind kunnen worden.
3. Heeft de deelnemer geleerd deze kennis toe te passen op de eigen doelgroep.

Studiebelasting & voorbereiding

De studiedag is te volgen zonder voorbereiding. Als je dat wenst kun je vooraf de aanbevolen literatuur doorlezen.

De studiebelasting van deze scholing bestaat uit het aantal contacturen. Het aantal contacturen is 6 uur.

Doelgroep

De inhoud van deze studiedag heeft betrekking op kinderen, jongeren en volwassenen met een matige of lichte verstandelijke beperking. De training is oorspronkelijk ontwikkeld voor kinderen vanaf 2.5 jaar oud tot ongeveer 7 jaar. Voor het kunnen volgen van de training is het dus voldoende wanneer de cliënt eenvoudige instructies kan begrijpen en uitvoeren. Elke cliënt die in staat is om bijvoorbeeld koffie te zetten of de tafel te dekken moet de training kunnen volgen.

De studiedag is bedoeld voor:

- Gedragsdeskundigen: de scholing draagt nieuwe kennis aan over thema's die weinig bekend zijn bij psychologen en orthopedagogen, maar kunnen bijdragen aan het verminderen van gedragsproblemen bij mensen met een verstandelijke beperking.
- AVG: vanwege hun belangstelling voor de fysiologie en de relatie tussen fysiologie en gedragsfuncties.
- Vaktherapeuten: de scholing draagt bij aan nieuwe kennis over behandelmethoden die gebaseerd zijn op neuropsychologische inzichten. Het trainen van executieve functies is een vorm van hersentraining en is niet direct gericht op het veranderen van gedrag of het bevorderen van inzicht in het eigen functioneren.

Accreditatie

Accreditatie wordt aangevraagd bij:

- Het accreditatiebureau NIP K&J/NVO OG
- Het Register Vaktherapie

Heb je een andere accreditatie nodig dan hierboven staat vermeld? Overleg dan met FORTIOR of de accreditatie kan worden aangevraagd. Neem voor overleg contact op via: inschrijvingen@fortior.info

Inschrijven

De studiedag over Stress en de ontwikkeling van executieve functies vindt plaats op 21 maart 2018 van 10:00 tot 17:00 in Utrecht. De inschrijfkosten bedragen € 250,00 p.p. inclusief koffie, thee en lunch. FORTIOR is vrijgesteld van BTW.

Programma

Ochtend	
10:00	Opening
10:05	De effecten van stress op de ontwikkeling van de hersenen, de executieve functies en het gedrag
11:15	Pauze
11:30	Het meten van executieve functies
12:30	Lunchpauze
Middag	
13:30	Het trainen van executieve functies
15:00	Pauze
15:15	Discussie over het toepassen van deze kennis binnen de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking
17:00	Afsluiting

Docent

Lex Wijnroks

Lex Wijnroks is ontwikkelingspsycholoog en heeft zich gespecialiseerd in de ontwikkelingsneuropsychologie. Sinds 1997 is hij als docent/onderzoeker werkzaam bij de opleiding pedagogische wetenschappen van de universiteit van Utrecht. Hij verzorgt onderwijs op het gebied van de ontwikkelingspsychologie, neuropsychologie, neuropsychologische diagnostiek en de gehandicaptenzorg. Zijn onderzoeksterrein betreft de vroege ontwikkeling van cognitie, perceptie en aandacht bij typische en atypische populaties. In zijn recente publicaties brengt hij nieuwe neurowetenschappelijke inzichten onder aandacht en laat hij zien hoe deze inzichten kunnen bijdragen aan meer kennis en begrip van het functioneren van mensen met een verstandelijke beperking.

Literatuur

Aanbevolen literatuur

Heij, M., Schaapman, M., Florisson, D., & Wijnroks, L. (2013). De relatie tussen executief functioneren en de sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen met een licht verstandelijke beperking. *Onderzoek & Praktijk*, 11(2), 16-27.

Wijnroks, L. (2013). Kritische aantekeningen bij de discrepantiehypothese en het concept overvraging: het stressmodel als alternatief. *NTZ*, 2, 99-113.

Wijnroks, L. (2013). Het feilbare denken van mensen met een verstandelijke beperking. *NTZ*, 4, 233-253.